

Zorg drijvend op water

18

Een documentaire over het dagcentrum L'Adamant kreeg een Gouden Beer op het Filmfestival van Berlijn in 2023. De prijs is een bijzondere erkenning voor de film van Nicolas Philibert, maar evengoed voor het eigenzinnige psychiatrische initiatief van het dagcentrum, opgericht door Eric Piel. Ook de architectuur van het dagcentrum is een wereld van verschil met de gebruikelijke ruimte waarbinnen geestelijke gezondheidszorg. Sinds 2019 bevindt dagcentrum L'Adamant zich op een woonboot aan de oevers van de Seine in hartje Parijs.

Het ontwerp gebeurde door Seine Design, een bureau dat gespecialiseerd is in maritieme architectuur. Het binnenvan de boot – op niveau van de kade – gebeurt via een grote inkomhal. Doorheen de bureauruimten is het water direct zichtbaar. Aan weerszijden liggen twee samenkomst-ruimten, onder andere ingericht met een bar. Op het water-niveau bevinden zich de studio's voor muzikale, creatieve en zelfs culinaire therapie. De workshops hebben een extra hoog plafond. Op het tussenniveau bevinden zich gesprekskamers, douches en slaapruijnte. De horizontale luiken gaan open en dicht op het ritme van de dag.

De locatie is een aanmeerplek bij de Pont Charles de Gaulle, op een boogscheut van Gare de Lyon en tegenover het Cité de la Mode. Het is een plaats met heel wat woonboten, vaak feestlocaties. Op deze breuklijn neemt het dagcentrum een bijzondere eigen herkenbare plek in het hart van de grootstad en verdwijnt het tegelijk in de achtergrond van andere activiteiten langs de kade. Eigenlijk is het dagcentrum helemaal geen boot, het is eerder een drijvend gebouw van om en bij 650 m² voor maximaal 80 personen. Gemiddeld bedient het dagcentrum een 250-tal verschillende personen en komen er dagelijks een 40-tal personen langs.

De architectuur van L'Adamant gaat niet alleen over vorm en locatie, maar ook het programma. De ruimtelijke voorziening maakt een gastvrij onthaal mogelijk waarbinnen men, in de woorden van psycholoog Linda de Zitter, de voorwaarden schept voor “micro-gebeurtenissen die een beetje familiariteit kunnen herstellen op een plek vol *bizarrierie*.” De activiteiten gaan om een gesprek, schilderworkshop, filmclub, danspartij en meer. Op gezette tijdstippen wordt hiervoor een agenda opgemaakt in samenspraak tussen verzorgers en bezoekers.

Filmstill uit *Sur l'Adamant*, een film van Nicolas Philibert, 2023. © Cherry Pickers Film

Het zijn momenten die verlangen opwekken, niet om te normaliseren, maar om een plek op te nemen in het leven.

De steiger van de boot opwandelen, is op zich een moment waarin iets gebeurt, ook bij de verzorgers en andere bezoekers. Linda de Zitter benoemt het initiatief van L'Adamant niet alleen als een politiek gebaar, maar ook een ecosofisch gebaar. In de geest van Félix Guattari komen de verschillende lagen van de ecologie – natuur, samenleving en individu – samen. De warme materialen en bescheiden economie van de boot staat symbool voor het zorg dragen voor het psychiatrisch instituut. Het staat ook symbool voor de ambiance en mogelijkheden die ontstaan tussen kwetsbare individuen.

De film van Nicolas Philibert past opmerkelijk in de werking van L'Adamant. De film begint met een citaat uit 'Camérer. À propos d'images' van Fernand Deligny: "... surtout, n'oubliez pas les trous. S'il n'y a pas de trous, où voulez-vous que les images se posent, par où voulez-vous qu'elles arrivent?" Bij de première

van de film in Flagey wijst Linda De Zitter op het gebruik van de camera als link met de ander. De film traceert de gebeurtenissen op de boot in lange scènes, zonder commentaar te leveren. De film kent helemaal geen rode draad, tenzij het aanwezig zijn van de regisseur te midden van de spontane co-constructie die plaatsgrijpt tussen de bezoekers van de boot.

De enige meta-commentaar in de film gebeurt in de aftiteling, waarbij met een 'voor hoe lang nog?' het voortbestaan van L'Adamant wordt bevestigd. De boot is dan wel een ding op zich, het blijft onderdeel van een netwerk van Hôpitaux de Saint-Maurice. De bezoekers landen op L'Adamant op doorverwijzing vanuit betrokken ziekenhuizen, maar evengoed door mond-op-mond reclame tussen bezoekers. Alternatieve praktijken hebben het nooit gemakkelijk in een context van bezuinigingen. Tegelijk biedt de film zelf een antwoord door zichtbaarheid te geven aan een bescheiden initiatief in de geestelijke gezondheidszorg, noem het gratis reclame met een Gouden Beer erboven op.

Gideon Boie

BAVO/Faculteit Architectuur KU Leuven

Rapunzel vzw
www.rapunzelvzw.be
Leesthof 10, 3290 Diest

MEERJARIGE OPLEIDINGEN

- 4-jarige opleiding **Relatie- en Gezinstherapie** i.s.m. *Vrije Universiteit Brussel*
- 2-jarige opleiding **Contextgerichte zorg: Systemisch werken met individuen, ouders, gezinnen en groepen** - *Beiden erkend door BVRGS*

THEMATISCHE JAAROPLEIDINGEN

- De 7 mijlslaarzen van Klein Duimpje: **creatieve systeemtherapie en -begeleiding** voor kinderen, volwassenen, gezinnen en koppels
 - Modulair programma: **coachen** van medewerkers binnen de hulp- en zorgverlening
- De zoektocht van Berenpels: systemisch werken met jongeren in de **transitieleeftijd**
 - De Wolf en de Zeven Geitjes: systeemtherapeutisch werken met het **hechtingsperspectief**
- De Bremer Stadsmuzikanten: **leiderschap** binnen de hulp- en zorgverlening
 - Hoe Solvej de draak wist te verslaan... **Traumasensitief werken** met kinderen, jongeren en hun gezin vanuit een interrelationeel en ontwikkelingsgericht kader
- Werken met **koppels** – Partnerrelatietherapie
 - Gah-ka en de steen die verhalen vertelt: **narratieve hulpverlening**

DIENTVERLENER VOOR DE **KMO-PORTEFUILLE**